

Prædiken til 9. søndag efter Trinitatis

Luk. 16,1-9

Første tekstrække

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas:

Jesus sagde også til disciplene: »Der var en rig mand, som havde en godsforvalter; om ham fik han underhånden at vide, at han ødslede hans ejendom bort. Så tilkaldte han forvalteren og spurgte: Hvad er det, jeg hører om dig? Aflæg regnskab for din forvaltning, for du kan ikke længere være forvalter. Men forvalteren spurgte sig selv: Hvad skal jeg gøre, nu da min herre tager min stilling fra mig? Grave har jeg ikke kræfter til, tigge skammer jeg mig ved. Nu ved jeg, hvad jeg vil gøre, for at folk skal tage imod mig i deres huse, når jeg bliver sat fra bestillingen. Han kaldte så sin herres skyldnere til sig én for én og spurgte den første: Hvor meget skylder du min herre? Hundrede anker olie, svarede han. Forvalteren sagde: Her er dit gældsbevis, sæt dig straks ned og skriv halvtreds! Derefter spurgte han en anden: Og du, hvor meget skylder du? Hundrede tønder hvede, svarede han. Til ham sagde forvalteren: Her er dit gældsbevis, skriv firs!« Og Herren roste den uærlige forvalter, fordi han havde handlet klogt. For denne verdens børn handler langt klogere over for deres egne, end lysets børn gør. »Jeg siger jer: Skaf jer venner ved hjælp af den uærlige mammon, for at de, når den slipper op, kan tage imod jer i de evige boliger.«

Lukasevangeliet 16,1-9

S lår man op i Lukasevangeliets kapitel 16 og finder den lignelse, vi netop har hørt, er ordene forsynet med en overskrift, der fint sammenfatter vores umiddelbare indtryk af lignelsens godsforvalter. Den uærlige godsforvalter, lyder den. Og mens det ikke i sig selv er et problem, at der er uærlige mennesker i Bibelens fortællinger – for dem kender vi jo fra vores egne liv og finder dem derfor ikke besynderlige – er det til gengæld et problem, at Herren roser den uærlighed, godsforvalteren lægger for dagen. Dels er det en anfægtelse for vores retsfølelse, fordi det ikke virker retfærdigt – og dels er det en udfordring for troslæren, for vores samlede forståelse af evangeliet, fordi det synes at stå i modstrid med, hvad Gud ellers giver udtryk for, når han svarer os på, hvad han vil, at vi skal gøre.

Ét eksempel har vi i Matthæusevangeliets syvende kapitel – midt i Bjergprædiken, hvor Frelseren udlægger loven for en stor skare af mennesker – det, man kalder den gyldne regel: Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem. Hvis den regel skal give nogen som helst mening, må vi også kunne slutte til dens modsætning og sige: Alt, hvad I ikke vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I lade være med at gøre imod dem. Og medmindre man gerne vil snydes og bedrages, som den rige mand i lignelsen bliver det, skal man altså ikke bære sig ad som godsforvalteren. Og er der overhovedet nogen, som vil dét, når det kommer til stykket? Et andet eksempel har vi i den læsning fra Ordsprogenes Bog, vi hørte tidligere, hvor der jo stod,

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 780, 124 årgang
August 2023
ISSN 0901-2214

at Herrens forbandelse hviler over den uretfærdiges hus, mens han velsigner retfærdiges bolig. Hvad andet skal vi forstå af det, end at hvis vi bærer os så åbenlyst uretfærdigt ad mod vores næste, som godsforvalteren gør mod den rige mand, hvis gods han forvalter, så hviler Guds forbandelse over os? Men i dagens evangelium får vi altså kontraordre: Snyd og bedrag! Lyv, så bukserne flyver! Brug ødselt løs af det, dine medmennesker betror dig, så du kan skaffe dig selv fordele – helt uden at betænke, hvad der er ret og rimeligt overfor dem.

Og det rygtes, at mangen en præst i historiens løb har bedt om prædikefri netop denne søndag for at undgå at skulle stå til regnskab for et så urimeligt budskab, der ville gøre kristne til forhadte og foragtede overalt, hvor de kom frem, hvis de virkelig holdt det i hævd. Men til alt held for kristenhedens omdømme og Guds ords indre sammenhæng er der faktisk en anden måde at forstå lignelsen på. Den kan man nærme sig, hvis man tager sig tid til at spørge, hvem lignelsens personer skal forestille. For mens det fremgår klart nok af Frelserens ord, at det er godsforvalteren, der skal forestille os, er det langt fra lige så indlysende, hvem den rige mand er. I alt, hvad vi indtil nu har sagt om urimeligheden af godsforvalterens skalten og valten med de betroede midler, har vi forudsat, at den rige mand er vores næste – at han kunne være vores nabo, og at vores nabo derfor skal passe morderlig på sine penge, hvis vi lever på godsforvalterens maner.

Men det kunne vel også tænkes, at den rige mand er Gud. I så fald handler lignelsen ikke om, at vi skal snyde vores næste, men om, at vi skal ødsle med det, Gud har givet os – alt det, der er uærlig mammon i den forstand, at vi ikke selv har tjent eller fortjent den, men fået den for intet givet som et udslag af Guds nåde mod os. Da er det livet, vi ikke skal være karrige med, men dele ud af og være ødsle med. Da er det den lod af Herrens mark, vi er blevet betroet, som vi ikke skal holde for os selv, men bruge til Guds ære og næstens ve og vel. På den måde har vi reddet kristenhedens omdømme, for en

sådan ødselhed er det vanskeligt for den, der nyder godt af den, at besvare med foragt. Samtidig har vi løst den udfordring for tros læren, der lå i lignelsen. For det er jo helt i overensstemmelse med, hvad vi ellers forstår ved evangeliet, at det er sådan, vi skal forvalte livets gave. Det er fint i samklang med den gyldne regel at lade næsten nyde godt af ødselhed – for det ser man i sagens natur gerne, at han er overfor én selv. Og det er helt foreneligt med at gøre, hvad vi fik besked på i Ordsprogenes Bog: Hold ikke et gode tilbage fra den, som har brug for det, når det står i din magt at yde det! Det er jo nærmest en eksemplarisk definition på ødselhed: ikke at holde de goder, man har, tilbage fra andre.

Vores retsfølelse er derimod ikke reddet, for nok er vi som ødsle forvaltere af Guds gaver rimelige overfor næsten. Til gengæld er vi urimelige overfor Gud. Men den krænkede retsfølelse over livets gavekarakter står næppe til at redde, for den uretfærdighed, at vi får vores liv – og Guds nåde over os – givet for ingenting, at vi hverken har gjort os fortjent til det på forhånd eller kan betale Gud lånet af, er jo evangeliet i en nøddeskal. Den uretfærdighed er simpelthen den forargelse for jøder og den dårskab for hedninger, som det er kristendom at forkynde og kristentro at sætte sin lid til.

Men – kan nogen nu sige – er vi ikke ved at gøre Gud skizofren, når vi vil have, at han både skal være den rige mand, som i lignelsens begyndelse er på nippet til at afskedige forvalteren for ødselhed, og den Gud, der lidt senere roser ham for netop ødselheden? Sprogligt er der ingen problemer. Når vi læser, at ”Herren roste den uærlige forvalter”, står det i den danske oversættelse med stort H – men i den græske tekst står der bare ”Ο Κύριος”, og man kan ikke se, om det er Gud Herren i Himlen eller godsforvalterens jordiske herre – den rige mand – der taler. De to kan være én og samme herre. Men hvordan kan Gud på én gang true med at tage forvalterskabet fra os på grund af ødselhed og rose os for at ødsle med det?

Skal vi have mening ud af det, må ødselhed kunne betyde to forskellige ting – og optræde i begge betydninger i lignelsen. Hvis vi forstår lignelsen frelshistorisk, lader det sig måske gøre. Inden forvalteren – og det vil jo sige mennesket, det vil jo sige os – hører fra sin Gud, inden han har hørt evangeliet om sine synders nådige forladelse og det evige liv – lever han i usikkerheden. Hele tiden har han afgrunden under sig, og derfor må han forvalte sit livs gave som én, der har alt at miste. Han må klamre sig til det og ikke dele det med nogen. Og den måde at leve sit liv på er selvfølgelig ødselhed i Guds perspektiv. For den rigdom, han har givet forvalteren, forspildes jo dermed ganske. Den giver kun forvalteren anledning til ængstelse, idet han ustandselig er bange for at miste den, og den kommer slet ikke næsten til gavn. I lignelsen kommer den rige mand – og ham kan vi som sagt tænke os som Gud, den glade giver af livets gave – til ham og fortæller ham, at sådan skal han ikke forvalte, for han er kun forvalter for en tid.

Og denne besked får så forvalteren til at forvalte ødselt – til at dele rigelig ud af livets gave. Med ét ved forvalterens ene hånd ikke, hvad den anden gør. Pludselig holder han ikke noget gode tilbage fra den, som har brug for det. Og denne måde at forvalte på, der fra menneskers perspektiv er ren og skær ødselhed, falder i Gud Herrens smag. For dermed bringer hans gaver jo forvalteren glæde, virker til næstens gavn og gør således giveren ære. Påholdenhed er den slette ødselhed. Med den forspilder vi livet og klatter det bort. Storsind og gavmildhed er derimod god ødselhed. Med den pakker vi livets gave ud og bringer den i anvendelse.

Men hvordan hænger det sammen, at lignelsens rige mand truer sig til den ændrede adfærd hos forvalteren – kan man true nogen fra påholdenhed til gavmildhed? Svaret må være nej. Men sagen – evangeliet, det glædelige budskab, kristentroens grundvold – er, at det ikke længere er en trussel, når Gud beder mennesker om at aflægge regnskab, fordi vore dage som forvaltere er talte. For evangeliet

er jo, hvad vi hørte i Første Johannesbrev: at Gud sendte sin søn som et sonoffer for vore synder, og ikke blot for vore, men for hele verdens synder – og at den synd, der gør os til skyldnere for Gud i regnskabet's time, derfor er sonet; at den kaution, der er stillet for vores frihed, derfor er betalt for os, så vi sikre på vor arv og løn kan vandre frimodigt gennem dødens dal ind i den evige salighed, hvor der er bolig til os i Herrens hus.

Ordene er ikke en trussel, men et løfte, nemlig løftet om, at når vi en dag bliver sat fra bestillingen som forvaltere, holder Frelseren allerede plads til os i evighedernes evighed – løftet om, at vore navne er skrevet ind i livets bog. Den rige mands ord er et nådesord. Derfor får det ikke forvalteren til at isne, men til at glædes og dele gavmildt ud af det gode, som det står i hans magt at yde. Guds ord er et nådesord. Nu fryde sig hver kristen mand og springe højt af glæde! Amen

Isak Krab Koed

Sognepræst i Sankt Markus Sogn, Aarhus

Redaktion

Sognepræst
Adam Garff
Gentofte Kirke
adg@km.dk

Sognepræst
Andreas Riis Damgaard
Præstevang Kirke, Hillerød
ard@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvigskforum.dk/Søndagslæsning
– her kan du også
tilmelde dig det
elektroniske nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Vartov – Farvergade 27
1463 København K
hej@grundtvigskforum.dk

Salmer (Den Danske Salmebog):

2: Lover den Herre, den mægtige konge med ære

375: Alt står i Guds faderhånd

223: Herren af søvne opvågned, opsprang

518: På Guds nåde

**403: Denne er dagen, som Herren har gjort
(strofe 4)**

728: Du gav mig, o Herre, en lod af din jord